

Investigate the method of marriage counseling with marriage counseling experts and provide an expert-centered premarital counseling model

Somayeh Kavehei Ph.D Student

Education and Psychology Department, Islamic Azad University, Isfahn (Khorasgan) Branch

Zahra Yousefi, Ph.D

Assistant professor, clinical psychology group, education and psychology department, Islamic Azad university, Isfahan (khorasgan) branch (Corresponding Author)

Hajar Torkan, Ph.D

Assistant professor, clinical psychology group, education and psychology department, Islamic Azad University, Isfahan (khorasgan) branch, Isfahan, Iran

Abstract

The purpose of the present study was to develop a marriage counseling model based on the trend and content of marriage counseling based on the opinion of marriage counseling experts. The research was qualitative and thematic analysis. The study population included all experts in marriage counseling. The method of selecting participants was purposive among the marriage counselors were renowned counselors of this specialty. The criterion of the number of participants was based on the principle of saturation. The method of data collection was semi-structured interview, which included questions related to the experience of counseling before marriage. The results of the content analysis (Clark & Braun, 2006) showed that expert-centered marriage counseling consisted of six main categories: cognition, skills, requirements, boundary shaping, power and control regulation, and intimacy. Based on the results it can be concluded that the expert marriage counseling model is a comprehensive model of used in marriage counseling.

Keywords: Marriage, Premarital Counseling, Qualitative Analysis, Thematic Analysis

بررسی روش مشاوره ازدواج توسط خبرگان مشاوره ازدواج و استخراج الگوی مشاوره پیش از ازدواج خبره‌محور

سمیه کاوه‌ای سده

دانشجوی دکترای روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران

زهرا یوسفی*

استادیار، گروه روانشناسی بالینی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران

هاجر تورکان

استادیار گروه روانشناسی بالینی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، تدوین مدل مشاوره ازدواج مبتنی بر تعیین روند و محتوای مشاوره ازدواج بر اساس نظر خبرگان مشاوره ازدواج در شهر اصفهان بود. پژوهش از نوع کیفی و تحلیل مضمون بود. جامعه این پژوهش کلیه متخصصان خبره در زمینه مشاوره ازدواج بود. روش انتخاب شرکت کنندگان به روش هدف‌مند از بین مشاوران ازدواج و مشاوران مشهور به این تخصص بود. ملاک تعداد شرکت کنندگان بر اساس رعایت اصل اشباع بود داده‌ها بود. روش گردآوری اطلاعات مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بود که حاوی سؤالات مرتبط با تجربه مشاوره پیش از ازدواج بود. داده‌های حاصل از مصاحبه به کمک روش تحلیل مضمون (Clark & Braun, 2006) تحلیل شد. نتایج تحلیل مضمون نشان داد که مشاوره ازدواج خبره‌محور شامل شش مقوله اصلی؛ شناخت‌ها، مهارت‌ها، الزامات، شکل‌دهی مرزها، تنظیم قدرت و کنترل و شکل‌دهی و حفظ صمیمیت بود که هر یک خرده‌مقولاتی را در بر می‌گرفت که ابعاد مختلف زندگی زوجی و خانوادگی را از گذشته تا به آینده تحت پوشش قرار می‌داد. با توجه به نتایج حاصل می‌توان نتیجه گرفت که مدل مشاوره پیش از ازدواج خبره‌محور مدل جامعی است که قابلیت استفاده در مشاوره ازدواج برخوردار است.

واژه‌های کلیدی: ازدواج، مشاوره پیش از ازدواج، تحلیل کیفی، تحلیل مضمون

مقدمه

یکی از بیشترین گروه‌های مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره افرادی‌اند که درباره نحوه انتخاب همسر و داشتن یک انتخاب موفق از متخصصان این حوزه کمک می‌طلبند. بهره‌مندی از خدمات مشاوره پیش از ازدواج باعث می‌شود تا زن و مرد با آگاهی هرچه بیشتر و مجهز به دانش کافی در ارتباط با خود و همسر آینده‌شان به این دوره پویا و شکوفا در زندگی با آرامش بیشتری پای نهند (Carroll, & Doherty, 2003).

در مشاوره ازدواج زوجین می‌توانند به ازدواجی بلندمدت‌تر و موفق‌تر از همان آغاز ازدواج دست یابند این مشاوره چارچوبی بدون تعصب برای مراجعان فراهم می‌نماید که قبل از برخورد با مشکلات زوجی بتوانند با رسیدن به آگاهی و مهارت برای حل مشکلات آماده باشند (Mokhtari, Yousefi, & Manshaee, 2021) تا کنون الگوهای گوناگونی برای مشاوره ازدواج معرفی شده است این مدل‌ها زوجین را تشویق به گفتگو درباره مسائل مالی، ارتباطی، عقاید و ارزش‌ها، نقش‌ها در ازدواج، عاطفه و مسائل جنسی، تمایل به فرزندآوری، تصمیم‌گیری نحوه برخورد با خشم و چگونگی صرف زمان با هم می‌کند (Jokar, Yousefi & Torkan, 2020).

برخی این مشاوره را شامل حل تعارض، ارزشیابی ارزش‌های فردی، تصمیمات مالی، فعالیت‌های شغلی و تحصیلی، طرح‌ریزی خانوادگی، موضوعات مربوط به خانواده گسترده، صمیمیت و عاشقانه‌ها، ارتباطات اجتماعی، مذهب و امور مربوط به اداره منزل می‌دانند (Williams, 2007).

همچنین نتایج مشاوره پیش از ازدواج تغییر در دیدگاه فردی، درک چگونگی اثرات موضوعات فرهنگی بر ارتباطات، کاهش رفتارهای ناکارآمد و بهبود ارتباطات، تقویت هویت و کاهش انزوای هیجانی و اجتناب معرفی کرده‌اند. این نتایج می‌تواند به افراد کمک کند تا بتوانند اثر ویژگی‌های شخصیتی‌شان را مدیریت نمایند (Dibaj, Etemadi, Bahrami, Abedi, & Fatehizade, 2014) از دیگر فواید مورد اشاره به ایجاد مهارت‌های ارتباطی، فراهم‌سازی فرصت برای توضیح موضوعات خانوادگی، داشتن

طرح‌ریزی برای آینده و عقل محور شدن به جای هیجان‌محور بودن می‌توان اشاره کرد در برخی مدل‌های مشاوره ازدواج مؤلفه‌های آن عبارتند از: حیطه‌های توانمندی و رشدی رابطه، تقویت مهارت‌های ارتباطی زوجین، حل و فصل تعارضات، کشف مسائل مربوط به خانواده اصلی (Olson, & Olson, 1999) تعیین یک بودجه قابل اجرا و طرح مالی و تعیین اهداف شخصی زوجی و خانوادگی (Neswiswa, & Jacobs, 2020).

در ایران نیز مدل‌هایی برای مشاوره ازدواج معرفی شده است از جمله Mokhtari et al (2021) مدلی را مبتنی بر تخریب ناپهنگام دختران معرفی کرده‌اند که بر اساس خطاهای رفتاری شناختی و هیجانی و الگوگیری دختران مجرد الگویی اصلاحی برای مشاوره ازدواج تنظیم شده است. همچنین Razavi, Jazayeri, Ahmadi, Etemadi, (2018) مدلی بومی را برای مشاوره ازدواج معرفی کردند که معیارهای مهم ازدواج، مباحث مربوط به جهیزیه و مکان زندگی، آموزش پیرامون ویژگی‌های شخصیت زوجین، آموزش پیرامون مدیریت مداخله خانواده‌ها، محدودیت‌های جنسی در دوران عقد، آموزش پیرامون چالش‌های مالی و شغلی و فضای مجازی و روابط زناشویی را در بر می‌گرفت. (etal (2020) Jokar آموزش‌های پیش از ازدواجی را بر اساس ازدواج به هنگام تنظیم کردند که هدف این آموزش‌ها ترغیب دانشجویان به ازدواج به موقع و توجه به نکات مهم در انتخاب است.

به هر حال تاکنون پژوهش‌های گوناگونی در زمینه ازدواج انجام شده است از جمله Rostami, Navabinejad, (2020)؛ S., Farzad (2015)؛ jamshidian اثر بخشی آموزش مهارت‌های پیش از ازدواج را بر ملاک‌های همسرگزینی و رشد فردی دختران مجرد نشان دادند؛ Heidardokht Nazari, Yousefi, & Taher Neshat Doost (2015) طی پژوهشی نشان دادند که بین ویژگی‌های شخصیت و ترس‌های پیش از ازدواج رابطه دارد. Pennington, Patton, Ray, & Katafiasz (2017) در تحقیق خود مبنی بر استفاده از فن‌آوری در آموزش پیش از ازدواج به این نتیجه رسید؛ که الگوی جامع و روشنی در این زمینه هنوز وجود ندارد و به تحقیقات

روش

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه: با توجه به اینکه موضوع این پژوهش تدوین مدل خبره‌محور مشاوره ازدواج بود به این ترتیب این پژوهش از نوع کیفی و از نوع تحلیل مضمون (Clarke, & Braun, 2018) بود. به این ترتیب پس از مصاحبه با خبرگان و تحلیل داده‌های کیفی، سازه‌های نظری ابتدایی برگرفته از نظر خبرگان آماده شد و سپس مدل نهایی ارائه شد. در پژوهش حاضر جامعه پژوهش متخصصان مشاوره ازدواج خبره در شهر اصفهان بود.

پژوهش حاضر از نوع کیفی بود بنابراین متخصصان مشاوره ازدواج شرکت‌کننده در پژوهش به شکل هدف‌مند از بین کسانی انتخاب شدند که دریافت‌کننده مشاوره ازدواج بودند. انتخاب شرکت‌کنندگان تا اشیاع داده‌ها ادامه یافت. اشیاع داده‌ها در بین متخصصان از همان ابتدا مشاهده می‌شد با این حال تعداد خبرگان مشاوره ازدواج تا ۸ نفر افزایش یافت. ملاک‌های ورود عبارت بودند از: تمایل به شرکت در مصاحبه‌های پژوهشی، به خاطر آوردن محتوای جلسات مشاوره ازدواج، تأیید شدن توسط حداقل یک مشاوره خبره دیگر به عنوان مشاوره ازدواج و ملاک‌های خروج عبارت بودند از: تجربه کمتر از پنج سال در زمینه مشاوره ازدواج.

بیشتری برای آموزش مشاوران نیاز است؛ (Abbasi (2019 طی مطالعه‌ای اثربخشی روش برنامه آگاهی فردی را بر انتخاب‌های فردی نشان داد؛ Ghezselflo, & Hashemi (2018) طی مطالعه‌ای نشان دادند بی‌آلایشی زوجین و راهبردهای حفظ رابطه به ترتیب با بی‌ثباتی ازدواج در گروه زنان رابطه منفی و معنادار دارد.

با توجه به شیوع طلاق و عمر کوتاه ازدواج‌ها ضرورت تدوین مدل‌های غنی و متناسب با فرهنگ برای ازدواج که بیش از پیش بتواند نیازها و کمبودهای این حوزه را پوشش دهد ضرورتی انکارناپذیر است؛ از این رو ارائه مدلی برای بررسی دقیق‌تر و پاسخ‌گویی به نیاز مراجعان این حوزه و پر کردن خلأ موجود در این حیطه به کمک تدوین الگوی خبره‌محور مشاوره پیش از ازدواج لازم است. همچنین مشاوران ازدواج تازه کار نیاز دارند تا از الگوی حاصل از تجربه مشاوران خبره در این زمینه آگاه شوند چنین مطالعه‌ای می‌تواند تجربه علمی مشاوران ازدواج را مستند نماید؛ از این رو این پژوهش بر آن بود تا با مطالعه کیفی به روش تحلیل مضمون تعمقی مدلی خبره‌محور را تدوین و آماده نماید و به این سؤال پاسخ دهد که مدل خبره‌محور مشاوره ازدواج از چه مؤلفه‌هایی تشکیل شده است؟

جدول ۱. ویژگی‌های شرکت‌کنندگان خبره در مشاوره ازدواج

ردیف	نام	مشخصات
۱	فائزه	۳۶ سال سن. مدرک تحصیلی دکتری
۲	مریم	۴۴ سال سن، مدرک تحصیلی دکتری
۳	مریم	۴۶ سال سن. مدرک تحصیلی دکتری
۴	علی	۵۲ سال سن، مدرک تحصیلی دکتری
۵	محمد	۵۵ سال سن. مدرک تحصیلی دکتری
۶	محمد	۵۶ سال سن. مدرک تحصیلی دکتری
۷	سمیه	۴۳ سال سن. مدرک تحصیلی دکتری
۸	نسترن	۵۰ سال سن. مدرک تحصیلی دکتری

برای افزایش صحت و استحکام داده‌ها از ارزیابی مقبولیت (Dependability) استفاده شد (Polit, & Beck, 2004). برای ارزیابی مقبولیت داده‌ها، نتایج تجزیه و تحلیل به سایر اعضا تیم تحقیق ارائه و از نظرات تکمیلی و انتقادی آنان استفاده

برای افزایش صحت و استحکام داده‌ها از ارزیابی مقبولیت (Credibility)، انتقال‌پذیری و تناسب (Transferability)، تصدیق و تأیید (Conformability) و اطمینان و اثبات

جستجوی مقوله‌ها، ۴) بررسی مقوله‌ها، ۵) تعریف و نام‌گذاری مقوله‌ها و ۶) آماده‌سازی گزارش.

این مطالعه از نوع تحلیل استقرایی بود؛ یعنی بر تجارب پاسخ‌گویان تمرکز داشت و مطالعه بر اساس اصول مربوط به پژوهش‌های استقرایی استوار بود. افزون بر این، تحلیل یک رویکرد معنایی را در پیش گرفت یعنی مضامین از روی «معانی آشکار یا سطحی داده‌ها» شناسایی شده است. در نهایت ساختار شبکه‌بندی مقولات براساس مدل مویرگی (2001) Attride-Stirling شکل گرفت.

همانگونه که در شکل ۱، ۲ و ۳ مشاهده می‌گردد شش مقوله فراگیر در مدل مشاوره ازدواج خبره محور مشاهده می‌شود که عبارتند از (۱) شناخت (با سه مقوله سازمان‌دهنده خودشناسی، شناخت طرف مقابل، خودشناسی خانوادگی)، (۲) الزامات (با دو مقوله سازمان‌دهنده فردی و بین‌فردی)، (۳) مهارت‌ها (با دو مقوله سازمان‌دهنده فردی و بین‌فردی)، شکل‌دهی و حفظ مرزها (با دو مقوله سازمان‌دهنده فردی و بین‌فردی)، تنظیم و مدیریت قدرت و کنترل (با دو مقوله سازمان‌دهنده فردی و بین‌فردی) و شکل‌دهی و حفظ صمیمیت (با دو مقوله سازمان‌دهنده و بین‌فردی).

بحث و نتیجه‌گیری

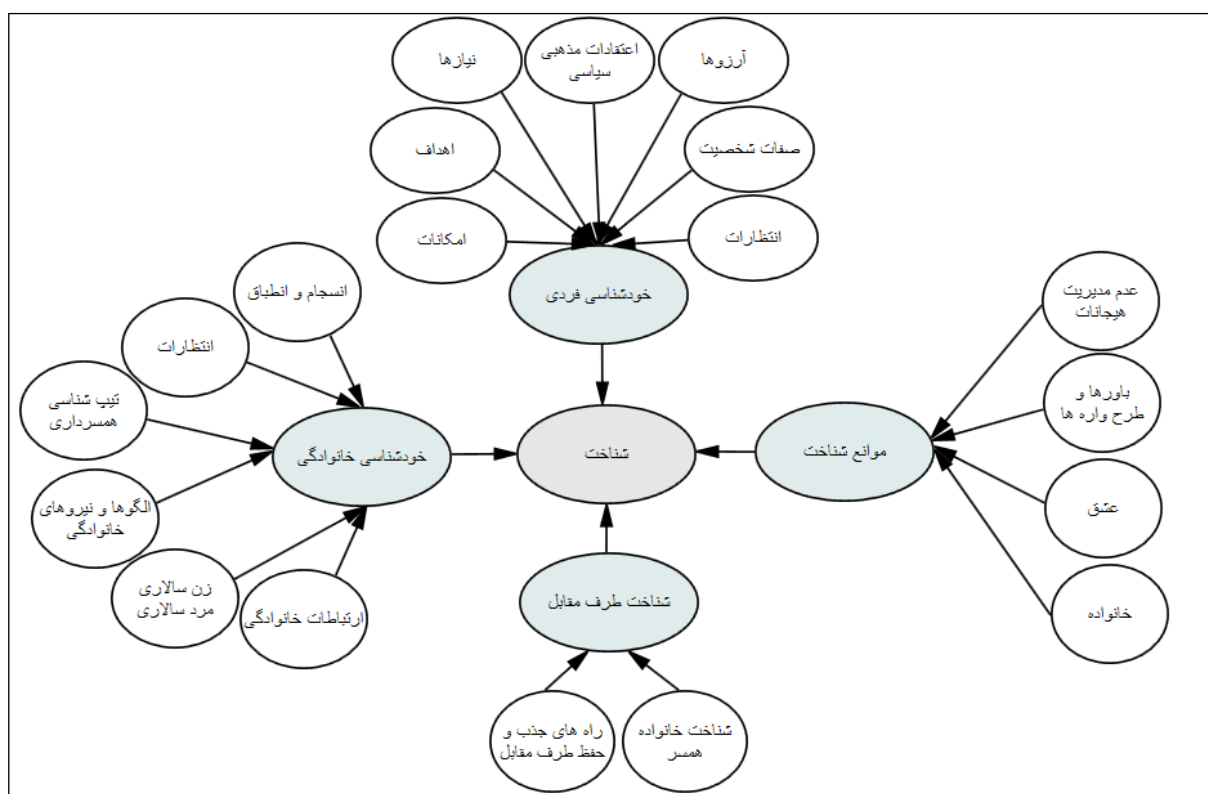
این پژوهش به دنبال آن بود که به این سؤال پاسخ دهد که مدل مشاوره ازدواج خبره محور از دیدگاه متخصصان پیش از ازدواج حاوی چه مؤلفه‌هایی است؟ این سؤال به کمک روش تحلیل مضمون از Clarke, & Braun, (2006) پاسخ داده شد و نتایج نشان داد که ترکیب نظرات خبرگان که حاصل مصاحبه با آنان یا مطالعه متون مکتوب آنان بود در شش مقوله خلاصه می‌شود که در قالب مدل‌های مویرگی ارائه شد مقوله‌های فراگیر این مدل عبارتند از: شناخت، الزامات، مهارت‌ها، توانایی ایجاد مرزها و حفظ آن، توانایی تنظیم قدرت و کنترل و در نهایت توانایی شکل‌دهی به صمیمیت و حفظ آن. هر یک از این مقوله‌های به چند زیرمقوله تقسیم می‌شوند که در ادامه پس از مروری بر پژوهش‌های انجام شده ضمن مروری بر هر مقوله و محتوای آن به تبیین ضرورت هر کدام از مقوله‌ها در مدل پرداخته خواهد شد.

شد. همچنین متن دست‌نوشته مصاحبه‌ها و درون‌مایه‌های استخراج‌شده در اختیار مصاحبه‌شوندگان قرار گرفت تا بررسی کنند آیا متن مصاحبه و درون‌مایه‌ها، انعکاس تجارب آنهاست یا خیر. برای افزایش انتقال‌پذیری و تناسب، نمونه‌های متناسب یعنی زوجینی که مشاوره ازدواج دریافت کرده بودند برای شرکت در مطالعه انتخاب شدند، مشارکت‌کنندگان و مراحل مطالعه به خوبی توصیف و امکان حسابرسی مستندات مطالعه فراهم گردید. برای تصدیق و تأیید یافته‌ها از دو صاحب‌نظر در زمینه پژوهش‌های کیفی و بهداشت روان درخواست شد گزارش‌ها و دست‌نوشته‌ها را مرور کرده، یافته‌های خود را بیان کنند تا میزان تشابه در نتیجه‌گیری‌ها مشخص شود. برای کمک به اطمینان و ثبات، داده‌ها در اختیار یک پژوهشگر دارای تجربه در زمینه مطالعات کیفی که ارتباطی با پژوهش نداشتند قرار گرفت تا مشخص شود که آن‌ها نیز به همان نتایجی که محقق دست یافته می‌رسند یا خیر.

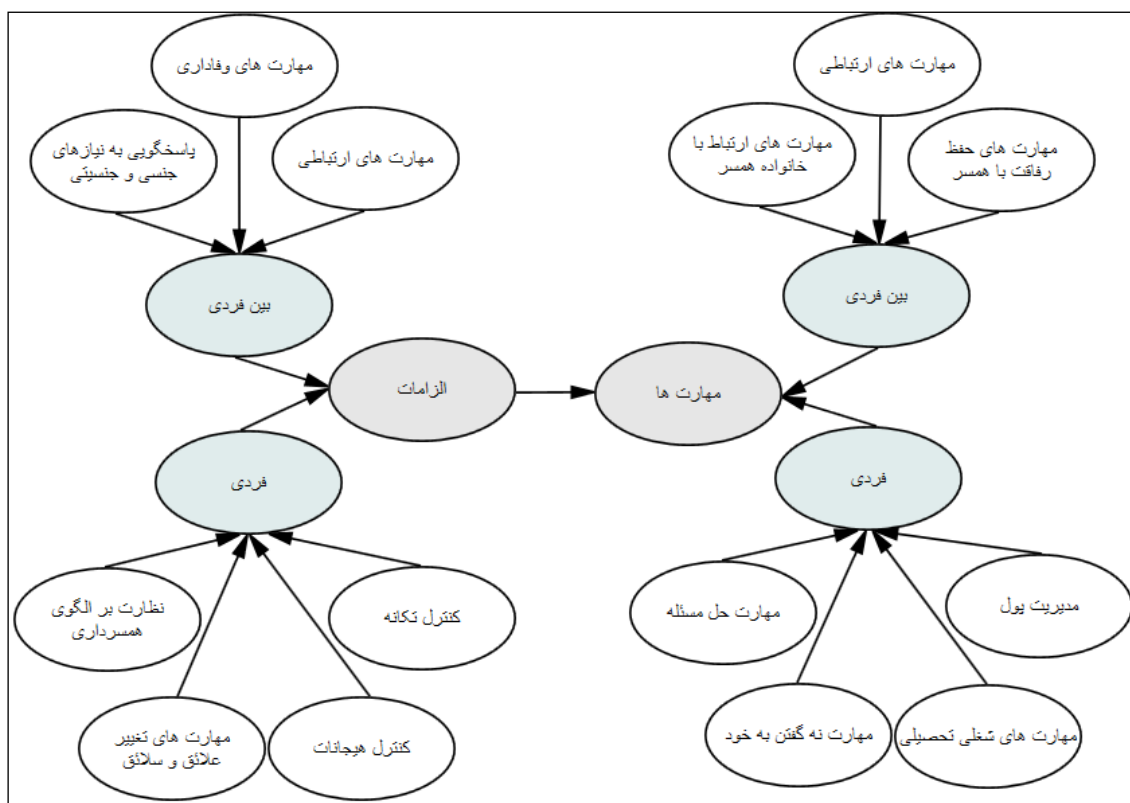
روش اجرا و تحلیل داده‌ها

به منظور گردآوری داده‌ها از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. سؤالات مصاحبه بر اساس تجارب موجود و مرتبط با مشاوره ازدواج آماده شد و پس از بررسی توسط سه متخصص و یک ارزیابی اولیه در یک مصاحبه مقدماتی مورد استفاد قرار گرفت. عناوین و موضوعاتی که بحث می‌شد یکسان بود و در بردارنده سؤالاتی در مورد شروع و پایان مشاوره ازدواج، سازه‌های مورد توجه در مشاوره ازدواج، تجاربشان از مشاوره ازدواج، چگونگی ارزیابی زوجین و سؤالاتی از این قبیل بود. در پایان مصاحبه، از شرکت‌کننده‌ها درخواست می‌شد تا اگر مطلب دیگری را لازم می‌دانند بیان کنند تا مطلب مهم دیگری از قلم نیافتد. با این حال سؤالات اجباری نبودند و شرکت‌کننده‌ها می‌توانستند به هریک از سؤالات که تمایل دارند پاسخ دهند. همه مصاحبه‌ها ضبط می‌شد. مصاحبه‌ها در محیط مرکز مشاوره برگزار شد. مدت زمان آن‌ها نیز بین ۴۵ تا ۶۰ دقیقه بود.

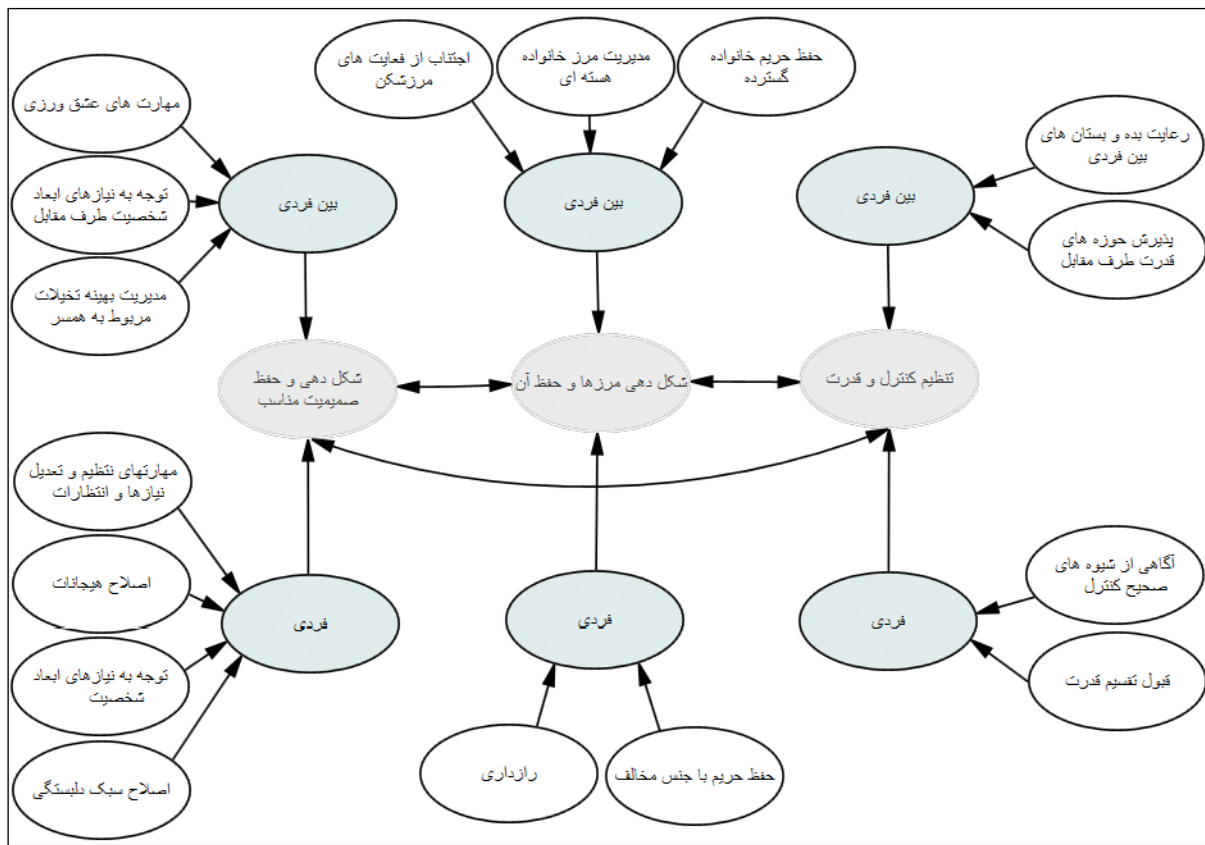
در کل به طور خلاصه برای تحلیل داده‌ها و با توجه به اینکه روش پژوهش تحلیل مضمون بود از روش شش مرحله‌ای (Clarke, & Braun, 2006) به شرح زیر استفاده شد: (۱) آشنا شدن با داده‌ها، (۲) تولید کدهای اولیه، (۳)

شکل ۱. ابعاد شناخت در مدل مشاوره ازدواج خبره محور

شکل ۲. ابعاد مهارت‌ها و الزامات در مشاوره ازدواج خبره محور

شکل ۳. ابعاد صمیمیت، قدرت و مرزها در مدل مشاوره ازدواج خبره محور

بخشی آموزش مهارت‌های پیش از ازدواج را بر ملاک‌های همسرگزینی و رشد فردی دختران مجرد نشان دادند؛ Heidardokht Nazari, Yousefi, & Taher Neshat Doost (2015) طی پژوهشی نشان دادند که بین ویژگی‌های شخصیت و ترس‌های پیش از ازدواج رابطه دارد. Pennington, Patton, Ray, & Katafiasz (2017) در تحقیق خود مبنی بر استفاده از فن‌آوری در آموزش پیش از ازدواج به این نتیجه رسید؛ که الگوی جامع و روشی در این زمینه هنوز وجود ندارد و به تحقیقات بیشتری برای آموزش مشاوران نیاز است؛ Abbasi (2019) طی مطالعه‌ای اثربخشی روش برنامه آگاهی فردی را بر انتخاب‌های فردی نشان داد؛ Ghezelsefloo, & Hashemi (2018) طی مطالعه‌ای نشان دادند بی‌آلایشی زوجین و راهبردهای حفظ رابطه به ترتیب با بی‌ثباتی ازدواج در گروه زنان رابطه منفی و معناداری دارد. از آنجا که در مدل مشاوره ازدواج خبره محور متغیرهای مذکور لحاظ شده است پس این مدل نه تنها برگرفته از متون

در زمینه همسویی نتایج این پژوهش با سایر نتایج باید گفت تاکنون پژوهش‌های گوناگونی در زمینه مدل‌های آموزش و مشاوره ازدواج و ازدواج موفق انجام شده است از جمله Ghamarikivi Rezazadeh, Sadri Damirchi, (2019) مدل مشاوره ازدواجی را از آنجل و رایت معرفی کردند که شامل مؤلفه‌های فهم مزایای ازدواج، قرارداد خدا در کانون ازدواج، چگونگی شکل‌گیری ازدواج هدفمند، حل و فصل تفاوت‌های شخصیت، برقراری ارتباط و حل تعارض و موضوعات مربوط به صمیمیت و خیانت، امور مالی و شعله‌ور نگه داشتن آتش عشق را در بر می‌گیرد؛ Jafarian, (2018) Labafi, نشان دادند در شهر اصفهان اقتصاد اندیشی در انتخاب همسر از جمله علل ازدواج آسیب‌زاست؛ Taheri, (2019) Mahvi shirazi, طی پژوهشی نشان دادند بین انتظارات ایده‌آل گرایانه و بدبینانه درباره ازدواج با عدم سازگاری زناشویی رابطه معنادار وجود دارد؛ Rostami, (2020) Navabinejad, S., Farzad, jamshidian اثر

«به هر حال من همیشه ذره‌بینم روی خانواده‌های طرفین می‌ذارم چون افراد همسرداری و تطبیق با تغییرات را از والدین شون یاد می‌گیرند»

شرکت‌کننده دوم

«از نظر من خانواده مثل یه درخت و جوونا مثل قلمه‌ای از اون درخت»

شرکت‌کننده هشتم

در زمینه شناخت طرف مقابل خبرگان مبتنی بر استدلال‌های قبلی بر شناخت خانواده و همچنین شناخت روانشناختی طرف مقابل تأکید داشتند.

«شناخت یک موضوع دوجانبس طرفین باید در ابعاد روانی و خانوادگی مطالعه بشن»

همچنین متخصصان معتقد بودن که در مشاوره ازدواج باید مشاوران نسبت به موانع ازدواج هشیار باشند.

«به نظرم چیزای مختلفی موجب می‌شه که مشاور و یا زوجین نتونن از هم شناخت لازم را به دست بیارن مثل عدم عشق، طرحواره‌هاشون و یا خانواده‌هاشون...»

بر مبنای این اصل در مشاوره ازدواج که زوجین باید از حداقل‌هایی برای تشکیل زندگی زوجی باید برخوردار باشند مشاوران بر دو مقوله فراگیر دیگر تأکید داشتند که به توانمندی‌های روانشناختی و بین‌فردی آنان مربوط می‌شد که عبارت بودند از آشنایی با الزامات خانوادگی و مهارت‌های زندگی زوجی. مشاوران معتقد بودند افراد به سه طریق با الزامات و مهارت‌های زندگی آشنا می‌شوند یا از طریق یادگیری مشاهده‌ای و الگوگیری در بافت خانواده، یا از طریق آموزش‌های مستقیم و یا تجارب مستقیم زندگی.

در مقوله سازمان‌دهنده الزامات فردی پنج مهارت کنترل تکانه، نه گفتن به خود، کنترل هیجانات، نظارت بر الگوی همسرداری و تغییر علائق و سلائق را مطرح کردند.

«تجربه به من نشون داد زوجین باید بتونن تصمیم‌گیری عجولانه را کنار بذارن تا بتونن زندگی پایداری داشته باشن»

تخصصی در زمینه ازدواج و نظرات خبرگان است بلکه مؤلفه‌های پژوهش‌های چاپ شده در این زمینه را نیز در بر می‌گیرد.

در تبیین مقوله فراگیر شناخت باید گفت در مدل مشاوره ازدواج خبره‌محور بیشترین تأکید بر شناخت بود؛ تحلیل مصاحبه‌ها و متون نشان داد تأکیدات را می‌توان در سه مقوله سازمان‌دهنده خودشناسی (شناخت روانشناختی خود، شناخت خانوادگی خود و شناخت امکانات خود، شناخت طرف مقابل در دو حوزه روانشناختی و خانوادگی) را در بر می‌گیرد. شناخت خود در حوزه روانشناختی شامل صفات شخصیت، اهداف، رنج‌ها و دردها، آرزوها و انتظارات و ارزش‌ها و اعتقادات مذهبی را در بر می‌گیرد. متخصصان در این حوزه برای ارزیابی عینی بر دو آزمون تست پنج عامل بزرگی شخصیت و آزمون ام‌ام پی‌آی تأکید داشتند. علت تأکید متخصصان بر این حوزه‌ها نفوذ این موارد بر رضایت از ازدواج بود.

«من همیشه در مشاوره‌های ازدواجم بر خودشناسی و کمک به اون برای شناخت خودش تأکید دارم چون شخصیت فرد تمام ابعاد زندگی را تحت تأثیر قرار میده، از یه طرف دیگه خیلی لازم می‌دونم که فرد آمادگی ابتلا به بیماری‌های روانی یا ویژگی‌های بالینی قابل تأمل را نداشته باشه چون به نظر من ازدواج مثل یه شغله باید بتونی از عهده وظایفش بریای و ترس‌ها رنج‌ها و آرزوهای غیرمنطقی نمی‌ذارن تو به صلاحیت‌های زندگی زناشویی برسی»

شرکت‌کننده ششم

«ببینید برای رسیدن به یه ازدواج رضایت بخش فرد باید از حداقل‌هایی در زمینه روانی برخوردار باشه وگرنه نمی‌تونه از عهده مدیریت زندگی زوجی بریاد»

شرکت‌کننده دوم

در مقوله سازمان‌دهنده شناخت خانواده ابعاد انسجام و انطباق خانوادگی، انتظارات خانوادگی، تیپ‌شناسی همسرداری، الگوها و نیروهای خانوادگی، زن‌سالاری-مردسالاری و ارتباطات خانوادگی به طور تلویحی تأکید شد.

شرکت‌کننده هفتم

نیست اونا نقش‌های مردونه را ایفا کنن و به اون‌ها اختیاراتی داده بشه که در واقع نوعی سوء استفاده برای بهره‌کشی از اون‌ها جهت انجام کارای مردونه بشه»

«من در مشاوره‌های ازدواجم خیلی دقت می‌کنم افراد توانایی پیروی از عقلشون را داشته باشن نه اینکه بخوان دنباله‌روی هیجاناتشون باشن»

شرکت‌کننده هفتم

«جامعه امروز به مقداری زنا و مردا را در انجام وظایفشون متناسب با جنسیتشون در خانواده دچار شک و تردید کرده یعنی هر دوتا میخوان نقش‌های مردونه ایفا کنن یا مردا مایلن خانم‌ها را به وسط معرکه‌های زندگی هل بدن و خودشون کنار بکشن اما سال‌هاست که فرهنگ ما تکلیف زن و مرد را در خانواده مشخص کرده و الحق هم به عنوان به الگوی کلی هم بدن نیست حالا ممکنه استثنائاتی هم داشته باشه»

شرکت‌کننده ششم

«به نظر من جوونی که قدرت نداره علاقه‌ها و سلاتش را به موقع تغییر بده ازدواج برایش به باتلاقی که توش گیر میفته و لذتی نمیره چون در واقع می‌خواد حرف خودش باشه»

شرکت‌کننده سوم

«یه نکته مهم از نظر من اینه که زوجین بتونن خودشون را بعد از ازدواج از بیرون نگاه کنن و ببینن چه طور همسری برای شوهر یا زنشون هستن و الگوی همسررداریشون چطور الگویی»

شرکت‌کننده چهارم

«امروزه یه مسأله مهم از نظر من در مشاوره ازدواج تأکید بر وفاداری و تعهد به هم دیگس؛ فضای مجازی به خصوص بستر تنوع‌طلبی و خیانت را خیلی ساده و آسون فراهم کرده» در مقوله فراگیر مهارت‌ها، برخی از خبرگان مشاوره ازدواج بر دو مقوله سازمان‌دهنده مهارت‌های فردی و مهارت‌های بین‌فردی تأکید داشتند آنان معتقد بودند بی‌شک مهارت‌های بین‌فردی متأثر از مهارت‌های فردی است. در مقوله مهارت‌های بین‌فردی دو بعد مهارت‌های ارتباطی و مهارت‌های حفظ رفاقت با همسر استخراج شد.

شرکت‌کننده چهارم

از سوی دیگر در مقوله سازمان‌دهنده الزامات بین‌فردی نیز خبرگان سه بعد مهم توانایی پاسخ‌گویی به نیازهای جنسیتی و جنسی زوجین، ایفای نقش‌های جنسیتی و وفاداری به تعهدات را مطرح کردند.

«پسر و دختری که می‌خوان ازدواج کنن باید بتونن با همسرشون ارتباط برقرار کنن نه تنها با همسر بلکه بتونن ارتباط خودشون با خانواده همسرشون و ارتباط همسرشون را با خانواده خودشون مراقبت کنن؛ بلد باشن چطور تعارضات و اختلافات را مدیریت کنن»

«بسیاری از زوجین به اهمیت ارضای نیاز جنسی در روابط زناشویی واقف نیستن و حتی اونا به عنوان مسئله‌ای که می‌شه یه کاریش کرد نگاه می‌کنن یه جور یه ایگار میشه نیاز جنسی را سمبل کرد خبر ندارن که زندگی جنسی کمک میکنه که اعتماد بین آن‌ها تقویت بشه»

شرکت‌کننده هشتم

شرکت‌کننده ششم

«به نظر من زن و شوهر باید مهارت‌های رفاقت را بلد باشن که دوتا از مهم‌ترینش مدارا و انصاف هستش»

مهارت‌های فردی دیگر مقوله سازمان‌دهنده در مقوله مهارت‌ها بود که حاوی ابعادی همچون مهارت‌های مدیریت پول، مهارت نه گفتن به خود و مهارت‌های شغلی بود.

«من فکر می‌کنم امروز زنا و مردا دقیقاً نمیدونن که نیازهای جنسیتی دارن که باید اونا بتونن اونا را رفع کنن و گرنه در بلند مدت از زندگی ناراضی می‌شن مثلاً برای مرد ریاست کردن و فراهم کردن فرصت‌های رئیس بودن خیلی مهمه همینطور دوست دارن خیلی بهشون احترام گذاشته باشن از طرف دیگه زن خیلی نیاز به محبت و توجه و کمی محدودیت دارن منظورم دقیقاً از محدودیت اینه که قرار

«یکی از دردهای بعد از ازدواج اینه که زوجین از هم در زمینه‌های مالی متوقعن و من بیشتر تو خانوما میبینم که از همسرانشون انتظار دارن که نقش کیف پر از پول را برای اونا ایفا کنن پس حتماً باید با اونا درباره مهارت‌های مدیریت پول صحبت کرد»

شرکت‌کننده هفتم
«جوونا نمیدونن چقدر حفظ احترام خانواده‌ها در داشتن یه خانواده سالم مهمه اونا گاهی به اشتباه خانواده‌ها را از خودشون دور میکنن در حالی که دارن روزنه‌های تعارض و اختلاف را باز میکنن»

شرکت‌کننده دوم
«جوونا خیلی فکر میکنن یه مهارت مهم زندگی نه گفتن به دیگران در حالی که واقعیتش اینه که جوونا باید بلد باشن به خودشون نه بگن تا زندگی آرومی داشته باشن و ازدواج را محل رفع خواسته‌های فردی خودشون ندونن»

شرکت‌کننده ششم

«متأسفانه امروزه جوونا در رابطه با جنس مخالف راحتن و البته مراودات شغلی هم رابطه با جنس مخالف را افزایش داده و این مرزهای خانوادگی هسته‌ای نوپا را به خطر میندازه»
مقوله فراگیر دیگر در استخراج داده‌ها مقوله قدرت و کنترل در خانواده بود که این مقوله نیز حاوی دو بعد بین‌فردی و فردی بود در مقوله فردی ابعاد عبارت بودند از قبول تقسیم قدرت، پذیرش قوانین تقسیم قدرت، آگاهی از شیوه‌های صحیح کنترل و توانایی حفظ حوزه قدرت خودشان و در مقوله سازمان‌دهنده بین فردی رعایت بده بستان‌های فردی و قبول حوزه‌های قدرت طرف مقابل را مورد توجه قرار داده بودند.

شرکت‌کننده هشتم

«به نظر من اینم خیلی مهمه که آیا زوجین به مهارت‌های زندگی تحصیلی شغلی آشنان مثل داشتن طرح‌ریزی، برنامه‌ریزی، داشتن هدف و پیگیری»

شرکت‌کننده دوم

دیگر مقوله فراگیر مستخرج از تحلیل مصاحبه‌ها شکل دهی به مرزها و حفظ مرزها بود برخی از مشاوران معتقد بودند بسیاری از مشکلات خانواده‌های جوان ناشی از ناتوانی آنان برای شکل دهی به مرزهای مناسب خانواده هسته‌ای است.

«شما اگه دقت کنین متوجه می‌شین در خانواده موفق زوجین می‌پذیرن که قدرت باید تقسیم بشه و هرکدوم از زوجین در بعضی از حوزه‌ها اعمال نظر کنن، خوب این قضیه مستلزم اینه که اونا قوانین تقسیم قدرت را بپذیرن. من خودم تو جلسات مشاوره ازدواجم براساس نظریه مینوچین تلاش می‌کنم موضوع قدرت را روشن کنم من در مشاوره ازدواجم مدیریت کلان را به مرد و مدیریت خرد را به زن می‌سپارم»

این مقوله فراگیر دو مقوله سازمان‌دهنده مرزبندی بین فردی و مرزبندی فردی را در بر می‌گرفت در حالت فردی طرفین باید در دو بعد رازداری و اجتناب از فعالیت‌های مرزشکن می‌کوشیدند در حالی که در بعد بین‌فردی آنان باید می‌توانستند جایگاه خانواده گسترده را مراقبت کرده و مراقب مرزهای شان با جنس مخالف باشند.

شرکت‌کننده اول

«بعضی از زوجین زود رگ خواب هم را پیدا میکنن اونا با روش‌های صحیح کنترل همسر آشنان مثل شوخ طبعی، محبت، سکوت، متقاعد کردن و استدلال‌آوری اما بعضی از زوجین از جنجال، دعوا، تهدید و آبروریزی برای کنترل طرف مقابل استفاده می‌کنن»

«به نظر من رازداری یه اصل مهم در حفظ و بقای یه خانواده کوچیکه معمولاً دختر و پسرای جوون قادر به حفظ کردن عیوب همسرانشون نیستن و این باعث میشه مشکلات را با خانواده‌هاشون مطرح کنن و در نتیجه مرزها شکل نگیرن و باب مداخله خانواده‌ها باز بشه»

شرکت‌کننده سوم

«یه موضوع مهمه که حتماً در مشاوره ازدواج باید روش تأکید بشه اینه که زوجین باید بدونن در توزیع قدرت باید بده و

من زوج‌هایی را دیدم که از یه دوست دارم دریغ میکنند خوب چطور میشه این جور صمیمی شد»

شرکت‌کننده هشتم

«یه موضوع مهم در پایداری صمیمیت مدیریت تخیل هستش بعضیا تو تخیلاتشون دائماً خودشون را با زنا و یا مردای دیگ تصور میکنند یا همسرانشون را با دیگران مقایسه میکنند در حالی که بعضیای دیگه حتی در تخیلاتشون با همسرانشون حرف می‌زنند و سناریوهای عشق و شادی می‌نویسن خوب کی می‌تونه با همسرش صمیمی بشه»

شرکت‌کننده پنجم

«به نظرم ناتوانی در مدیریت هیجانات و بی‌ثباتی فرد را به سمت نفرت سوق میده نه صمیمیت ما دوست داریم کمی بتونیم همسرانمون را پیش‌بینی کنیم اما بی‌ثباتی هیجانی مانع میشه پس باید زوجین توانایی تنظیم هیجان را داشته باشن تا طرف مقابلشون با اونا صمیمی بشه»

شرکت‌کننده دوم

نتایج مصاحبه‌ها نشان داد هریک از مشاوران خبره در مشاوره ازدواج بر نکاتی تاکید دارند که می‌توان این نکات را در یک مدل یکپارچه ارائه کرد چنین مدلی شش بعد شناخت‌ها، مهارت‌ها، الزامات، مرزها، قدرت و صمیمیت را در بر می‌گیرد که در راستای نظریه‌های خانواده‌درمانی از جمله در نظریه‌های سیستمی خانواده (آندریوپولو (Andriopoulou)، (۲۰۱۹) نظریه‌های هیجان‌مدار خانواده (هورن و جانسون، ۲۰۱۹) و نظریه‌های روان‌پویشی خانواده (نیلسون، ۲۰۱۶) می‌باشد همچنین این مدل بی‌توجه به آسیب‌شناسی روانی در روابط صمیمی نیست چرا که ارزیابی آسیب روانی را در مدل مشاوره ازدواج جای داده است و ویژگی‌های مهم شخصیت را در شناخت خود و طرف مقابل مورد توجه قرار داده است در کل به نظر می‌رسد این مدل ترکیبی از مشاوره ازدواج که مبتنی بر نظر خبرگان است می‌تواند کلید راهگشایی برای طراحی یک مدل مشاوره ازدواج خبره‌محور باشد.

بستان وجود داشته باشه برای مثال همیشه حرف یکی به کرسی نشینه و دیگری هم گاهی فرصت نشون دادن خودش را داشته باشه تا هر دو طرف گاهی احساس پیروزی در اختلاف نظرها را داشته باشن»

شرکت‌کننده ششم

«شما اگر دقت کرده باشین در آغاز ازدواج همه خوشحالن چون در بعضی حوزه‌ها صاحب قدرت هستن اما توانایی نداشتن این قدرت را حفظ کنن حالا یا با عملکرد اشتباه یا با بی‌توجهی به مسئولیت‌هاشون قدرتی را که دارن از دست می‌دن»

شرکت‌کننده چهارم

مقوله فراگیر دیگر که از داده‌ها استخراج شد مقوله ایجاد صمیمیت و حفظ آن بود در این مقوله نیز دو مقوله سازمان‌دهنده فردی و بین‌فردی استخراج شد در ایجاد صمیمیت در بعد فردی مؤلفه‌ها مستخرج عبارت بودند از: اصلاح سبک دلبستگی، کاهش نیازمندی و انتظارات، اصلاح هیجانات، توجه به نیازهای شخصیتی و در بعد بین‌فردی مؤلفه‌ها عبارت بودند از مهارت‌های عشق‌ورزی، توجه به نیازهای طرف مقابل، مدیریت بهینه تخیلات نسبت به همسر. «می‌دونین داشتن سبک دلبستگی ایمن زیربنای صمیمیت است وقتی دختری یا پسر سبک دلبستگی ناایمن دارن باید این سبک دلبستگی اصلاح بشه تا بتونه صمیمی بشه»

شرکت‌کننده دوم

«در خصوص صمیمیت به نظرم زوجین باید بدونن که افراد با کسی صمیمی می‌شن که بتونن بهش اعتماد کنن و اون بتونه پاسخگوی نیازهاشون باشه حالا اگه فقط کسی بخواد به فکر خواسته‌ها و نیازهای خودش باشه و به نیازهای طرف مقابل بی‌توجه باشه طبیعیه که صمیمیت آسیب‌مینه چون خودبینی میاد وسط و این اعتماد را از بین می‌بره»

شرکت‌کننده سوم

«بعضیا عاشق میشن ولی بلد نیستن از عشقشون مراقبت کنن لازمه صمیمت اینه که زوجین بتونن و بلد بشن عشق بورزن

- Single Students. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 9(1), 49-68. [Persian]
- Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research. *Qualitative research*, 1(3), 385-405.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Carroll, J. S., & Doherty, W. J. (2003). Evaluating the effectiveness of premarital prevention programs: A meta-analytic review of outcome research. *Family relations*, 52(2), 105-118.
- Clarke, V., & Braun, V. (2018). Using thematic analysis in counselling and psychotherapy research: A critical reflection. *Counselling and psychotherapy research*, 18(2), 107-110.
- Dibaj, F., Etemadi, O., Bahrami, F., Abedi, M., & Fatehizade, M. (2014). An investigation on mate preferences with emphasize on the role of personality characters. *Management Science Letters*, 4(2), 207-212.
- Ghezelseflo, M., Hashemi, S. (2018). Prediction of marital instability: Couple intimacy and relational maintenance strategy. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 8(1), 1-18. [Persian]
- Heidardokht Nazari, N., Yousefi, Z., & Taher Neshat Doost, H. (2015). Multiple Relationships between Personality traits, attachment style and selfdifferentiation with fear of marriage among students of Tehran University. *Bulletin of Environment, Pharmacology and Life Sciences*, 4(2), 55-60.
- Jafarian, M., Labafi, S. (2018). Pathology Spousal selection in Isfahan: A Qualitative Study. *Women and Family Studies*, 11(42), 71-89. [Persian]
- Jamshidian, Y., U, F., GH, Z. (2015). «The effectiveness of premarital skills training on the personal growth of the single girls». *Counseling Culture and Psychotherapy*, 6(23), 121-138. [Persian]
- Jokar H, Yousefi Z, Torkan H. (2020). Explanation of untimely celibacy of educated men in Bushehr: A qualitative study. *Biannual Journal of Iranian Family Psychology Association*, 7 (1) :133-146. [Persian]
- Mokhtari S, Yousefi Z, Manshaei G R. (2021). The effect of schema-based premarital education on با توجه به نتایج این پژوهش می‌توان گفت که: مشاوران ازدواج خبره هرکدام بر ابعاد گوناگونی در مشاوره ازدواج تأکید دارند که جمع‌بندی آن‌ها می‌تواند در شکل‌گیری یک مدل جامع خبره‌محور سودمند باشد. این نتایج می‌تواند راهنمای مفیدی در انجام مشاوره ازدواج باشد.
- این پژوهش همچون سایر پژوهش‌ها محدودیت‌هایی داشت از جمله به متون چاپ شده خبرگان در زمینه مشاوره ازدواج نپرداخت؛ منبع گردآوری داده‌ها مشاوران ازدواج بودند و افراد دریافت‌کننده مشاوره ازدواج توسط این خبرگان مورد توجه قرار نگرفتند.
- پیشنهاد می‌شود در سایر پژوهش‌های راهنمای برگرفته از این مدل مشاوره ازدواج مطالعه شود؛ پیشنهاد می‌شود دیدگاه زنان و مردان دریافت‌کننده مشاوره ازدواج خبرگان نیز مورد توجه قرار گیرد.
- پیشنهاد می‌شود با استفاده از الگوی استخراجی این پژوهش مشاوران ازدواج به تکمیل این الگو بپردازند و دوره‌های آموزشی جامعی برای مشاوران پیش از ازدواج بر اساس یک چارچوب مشاوره پیش از ازدواج خبره‌محور آماده کنند. همچنین مطابق با این مدل بسته‌های آموزشی در قالب تکالیف برای زوجین تهیه و از طرف مشاوران به آن‌ها ارائه گردد و در نهایت با استفاده از الگوی مستخرج از این پژوهش بسته‌های آموزشی برای دانشجویان مشاوره علاقه‌مند به این حوزه تهیه گردد.

منابع

- Neswiswa, K. G., & Jacobs, S. (2020). The development of a culturally-appropriate marriage enrichment programme for Black African married couples: overview of programmes. *Social Work*, 56(1), 12-32.
- Nori, T., Farahbakhsh, K., Esmaily, M., & Karimi, R. (2021). Designing a model of premarital counseling in the police force based on marital consent. *Journal of Policing & Social Studies of Women & Family (PSSW)*, 9(1), 1-29. [Persian]
- Abbasi, G. (2019). The Effectiveness of Premarital Interpersonal Choices and Knowledge Program (PICK) on Decision making in Mate Selection of

- fear of marriage and coping styles in single girls. *Research in Behavioral Sciences*, 19 (2) :1000-1001. [Persian]
- Mokhtari, S., yosefi, Z., Manshaee, G. (2021). Identification of the Marriage Delay Phenomenon in Girls: A Grounded Theory. *Journal of Applied Family Therapy*, 2(2), 46-66. [Persian]
- Olson, D. H., & Olson, A. K. (1999). PREPARE/ENRICH program: version 2000. *Preventive approaches in couples therapy*, 196-216.
- Pennington, M., Patton, R., Ray, A., & Katafiasz, H. (2017). A brief report on the ethical and legal guides for technology use in marriage and family therapy. *Journal of marital and family therapy*, 43(4), 733-742.
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2004). *Nursing research: Principles and methods*. Lippincott Williams & Wilkins.
- Razavi, S., Jazayeri, R., Ahmadi, S., Etemadi, O. (2018). Comparing the Effectiveness of Premarital Prepare counseling based on Olson model and native premarital counseling package on Problems of Couples in Engagement Period. *Journal of Family Research*, 15(2), 181-195. [Persian]
- Rezazadeh, M., Sadri Damirchi, E., ghamarikivi, H. (2019). The effectiveness of premarriage educations on attitude toward marriage, resilience and marriage. *Family Counseling and Psychotherapy*, 9(1), 109-124. [Persian]
- Rostami, M., Navabinejad, S., Farzad, V. (2020). The effectiveness of premarital skills training model Saving Your Marriage Before It Starts (SYMBIS) on patterns and damages of engagement couples. *Journal of Applied Family Therapy*, 1(1), 35-53. [Persian]
- Taheri, Z., Mahvi shirazi, M. (2019). Investigating the Relationship Between Marriage Expectations and Tolerance of Distress with Marital Adjustment in Women. *Women Studies*, 10(27), 99-116. [Persian]
- Williams, L. (2007). Premarital counseling. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 6(1-2), 207-217.